

Sygn. akt VI ACa 922/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Jolanta Pyżlak (spr.)

Sędzia SA – Jacek Sadowski

Sędzia SA – Krzysztof Tucharz

Protokolant: – sekretarz sądowy Paulina Czajka

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (następcy prawnemu Banku (...) S.A. w G.)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 5 kwietnia 2016 r.

sygn. akt III C 177/14

1. *zmienia zaskarżony wyrok w punkcie drugim częściowo w ten sposób, że zasądza od (...) Bank S.A. z siedzibą w W. na rzecz (...) w W. dalszą kwotę 35 765,36 zł (trzydzieści pięć tysięcy siedemset sześćdziesiąt pięć złotych 36/100) oraz kwotę 60 935,03 zł (sześćdziesiąt tysięcy dziewięćset trzydzieści pięć złotych 03/100) tytułem ustawowych odsetek od kwoty 152 483,70 zł (sto pięćdziesiąt dwa tysiące czterysta osiemdziesiąt trzy złote 70/100) za okres od dnia 11 lutego 2011r. do dnia 9 marca 2014r.*

2. *oddala apelację powoda w pozostałej części,*

3. *zasądza od (...) Bank S.A. z siedzibą w W. na rzecz (...) w W. kwotę 5458,50 (pięć tysięcy czterysta pięćdziesiąt osiem złotych 50/100) tytułem zwrotu części kosztów postępowania apelacyjnego.*

Sygn. akt VI ACa 922/16

UZASADNIENIE

(...) w W. (dalej jako (...)) pozwem z dnia 11 lutego 2014 r. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) SA z siedzibą w G. na rzecz powoda kwoty 152.483,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami w kwocie 182.816,05 zł naliczonymi na dzień 24.05.2012r. od kwoty 180.816,05 zł oraz dalszymi odsetkami ustawowymi od kwoty 152.483,70 zł od dnia 25.05.2012r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Pozwany Bank (...) SA w G. wnosil o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2016r. Sygn. akt III C 177/14 Sąd Okręgowy w Warszawie:

1. zasądził od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powoda (...) w W. kwotę 152 483,70 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 marca 2014 r. do dnia zapłaty;

2. w pozostałym zakresie powództwo oddalił;

3. zasądził od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powoda (...) w W. kwotę 11 242,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej:

W dniu 10.12.1999 r. (...) w W. oraz (...) Bankiem (...) zawarli umowę nr (...), której przedmiotem były zasady, warunki i tryb stosowania przez (...) dopłat stanowiących część oprocentowania należnego Bankowi do kredytów udzielanych przez Bank z jego środków własnych, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996 r. w sprawie szczegółowych kierunków działań (...) oraz sposobów ich realizacji. W dniu 27.05.2002 r. (...) w W. oraz Bank (...) S.A. zawarli umowę nr (...), której przedmiotem były zasady, warunki i tryb stosowania przez (...) dopłat stanowiących część oprocentowania należnego Bankowi do kredytów udzielanych przez Bank z jego środków własnych, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996r. w sprawie szczegółowych kierunków działań (...) oraz sposobów ich realizacji. W dniu 12.05.2004 r. strony uzupełniły tę umowę aneksem nr (...). W § 1 ust. 7 aneksu postanowiono, iż w § 14 (ww. umowy nr (...) z dn. 27.05.2002 r.) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

"2a. Z uwagi na przejęcie przez (...) Banku (...), dokonane w dniu 1 stycznia 2004 r., na podstawie Uchwały nr (...) Komisji (...) z dnia 3 grudnia 2003 r.:

1) Bank z dniem 1 stycznia 2004 r. przejmuje wszystkie prawa i obowiązki (...) Banku (...), wynikające z postanowień umowy nr (...) z dnia 10 grudnia 1999 r.,

2) Z dniem podpisania niniejszego aneksu ulega rozwiązaniu umowa nr (...) zawarta w dniu 10 grudnia 1999 r. w sprawie zasad, warunków i trybu stosowania przez (...) dopłat stanowiących część oprocentowania należnego Bankowi do kredytów udzielanych przez bank z jego środków Własnych zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996 r.,

3) Do kredytów udzielonych do dnia 1 stycznia 2004 r. przez (...) Bank (...) stosuje się oprocentowanie w wysokości określonej w § 2 ust. 2 i 3 umowy nr (...) zawartej w dniu 10 grudnia 1999 r."

W dniu 30.09.2005 r. (...) w W. i Bank (...) S.A. w K. zawarli kolejną umowę nr (...), której przedmiotem były zasady, warunki i tryb stosowania przez (...) dopłat stanowiących część oprocentowania należnego Bankowi do kredytów udzielanych przez Bank z jego środków własnych, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996 r. w sprawie szczegółowych kierunków działań (...) oraz sposobów ich realizacji.

W dniu 12.10.2001 r. (...) Bank (...) (dalej: (...)) zawarł z R. B. (Kredytobiorcą) umowę nr (...) o udzieleniu kredytu inwestycyjnego na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rolnego przez osoby, które nie przekroczyły 40 roku życia. Kredyt ten został udzielony na zakup używanych maszyn i urządzeń rolniczych z importu, w tym: ciągnik rolniczy J. (...), włókn-brona hydrauliczna, ładowarka rolnicza, kombajn C. (...), agregat uprawowo-siewny, suszarnia do kukurydzy P., pług obracalny (...), przystawka do kukurydzy (...), opryskiwacz polowy H. (...) w kwocie 1.000.000,00 zł na okres od 12.10.2001 r. do 29.09.2011 r. (§ 1 ww. umowy). Strony tej umowy ustaliły, iż w przypadku, gdy kredytobiorca spełnia warunki określone niniejszą umową i zarządzeniami Prezesa (...) należne (...) odsetki od kredytu płacone są przez:

1) kredytobiorcę w wysokości 0,25 stopy redyskonta weksli NBP od pozostałej do spłaty kwoty kredytu (...),

2) (...) - w pozostałej części (§ 5 umowy).

Warunkiem uzyskania dopłat do oprocentowania kredytu jest spłata rat kapitału i odsetek w pełnej wysokości w terminach ustalonych w niniejszej umowie z uwzględnieniem dodatkowo 7-dniowego (dni kalendarzowe) okresu na spłatę należności. Dopłaty nie przysługują do nie spłaconych przez kredytobiorcę w pełnej wysokości rat kapitału i odsetek w terminach ustalonych w umowie kredytowej, z uwzględnieniem dodatkowo 7- dniowego okresu na spłatę należności (§ 5 pkt 3 umowy). Warunkiem uruchomienia kredytu było, stosownie do § 6 umowy: 1) ustanowienie zabezpieczenia kredytu określonego w § 12 ust. 1; 2) wpłacenie prowizji, o której mowa w § 3 ust. 2, 3) poręczenie 30 % kredytu przez Bank (...). W § 7 pkt 1, 2, 3 tej umowy kredytowej strony ustaliły warunki spłaty poszczególnych rat kredytowych - terminy i wysokości kwot. Ponadto strony ustaliły, iż dopłaty do oprocentowania kredytu podlegają zwrotowi przez kredytobiorcę wraz z odsetkami ustawowymi za okres od daty ich otrzymania, a dalsze dopłaty nie są stosowane, gdy kredytobiorca m.in. zaprzestanie prowadzenia przedsięwzięcia (działalności) przed upływem okresu kredytowania lub zaprzestanie obsługi kredytu (§ 9 pkt 1 pkt 2 umowy). Prawnym zabezpieczeniem spłaty kredytu wraz z należnymi odsetkami i kosztami były: weksel własny in blanco kredytobiorcy, lokata terminowa w (...) na kwotę 300.000 zł, poręczenie 30 % kredytu przez (...) bez odsetek, przewłaszczenie zakupowanych maszyn rolniczych o wartości 1 283 000zł, cesja polisy ubezpieczeniowej przewłaszczonych urządzeń. W § 14 pkt 1 pkt 2) i 6) ww. umowy kredytowej (...) zastrzegł sobie prawo wypowiedzenia części lub całości kredytu i żądania jego spłaty wraz z należnymi odsetkami w przypadku m.in. zagrożenia terminowej spłaty kredytu wraz z odsetkami lub nieterminowego regulowania należności bankowych; zaprzestania prowadzenia przedsięwzięcia (działalności) przed upływem okresu kredytowania lub zaprzestania obsługi kredytu. Do powyższej umowy strony zawarły cztery aneksy.

W dniu 13.11.2001 r. pomiędzy Bankiem (...) (dalej: (...)) a (...) Bankiem (...) (Kredytodawcą) doszło do zawarcia umowy poręczenia (...). Strony tej umowy ustaliły, iż (...) udziela kredytodawcy poręczenia ze środków (...) Funduszu (...) za spłatę wynikającą z tytułu kredytu w wysokości 1.000.000,00 zł, udzielonego na okres od dnia 12.10.2001 r. do dnia 20.09.2011 r. na podstawie umowy kredytowej nr (...) z dnia 12.10.2001 r. R. B. (Kredytobiorcy) (§ 1). Strony ustaliły, iż poręczenie obejmuje zobowiązanie wynikające z umowy, o którym mowa w § 1, w wysokości 30 % wykorzystanej kredytu, objętego poręczeniem w przypadku gdyby kredytobiorca nie wykonał z tytułu umowy kredytowej w oznaczonym terminie, z zastrzeżeniem ust. 6 (§ 2 ust. 1). W § 2 ust. 6 tej umowy poręczenia strony ustaliły, iż odpowiedzialność (...) z tytułu poręczenia nie obejmuje prowizji, odsetek za opóźnienie lub zwłokę i innych opłat należnych kredytodawcy od kredytobiorcy ani kosztów postępowania sądowego lub egzekucyjnego, jak również wszelkich innych kosztów zaspokojenia kredytodawcy z przyjętych przez niego zabezpieczeń.

W dniu 21.01.2002 r. pomiędzy (...) Bankiem (...) a R. B. (Kredytobiorca, Przewłaszczający) doszło do zawarcia umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości w związku z zawarciem umowy kredytowej nr (...) z dnia 12.10.2001 r. W umowie tej przewłaszczający oświadczył, że jest właścicielem przedmiotu przewłaszczenia i że przedmiot ten nie jest obciążony prawami osób trzecich, a rozporządzenie nimi przez przewłaszczającego nie podlega żadnym ograniczeniom ustawowym, umownym lub statutowym (§ 2 ust. 1). W celu zabezpieczenia wierzytelności (...) wobec kredytobiorcy z tytułu wymienionego w § 1 kredytu, przewłaszczający przeniósł na rzecz (...) własność wskazanych tam maszyn i urządzeń o ogólnej wartości 1.283.000,00 zł ustalonej na podstawie faktur VAT z zastrzeżeniem warunku, że jeżeli kredyt wraz z odsetkami zostanie spłacony w określonym w umowie kredytowej terminie, przeniesienie własności straci moc, a przewłaszczający stanie się z powrotem właścicielem tych rzeczy (§ 2 ust. 2).

Pismem z dnia 14.06.2004 r. - znak: (...) pozwany Bank (...) S.A. (wtedy Bank (...) S.A. wypowiedział kredytobiorcy R. B. w całości ww. umowę kredytową nr (...) / dnia 12.10.2001 r., w związku z naruszeniem warunków ww. umowy kredytowej polegającym na braku spłaty zadłużenia w terminach i kwotach określonych w ww. umowie kredytowej. W wypowiedzeniu umowy kredytowej z dnia 14.06.2004 r. pozwany Bank (...) SA w G. wskazał, iż zadłużenie kredytobiorcy na dzień 14.06.2004 r. wynosi 1 273 340,03 zł, w tym: kapitał 1.000.000,00 zł, odsetki umowne 67110,23 zł, odsetki karne 4043,28 zł, opłaty 17059,12 zł, dopłaty (...) 152 483,78 zł, odsetki od dopłat 32 643,62 zł. Powyższym pismem pozwany wypowiedział za 30-dniowym okresem wypowiedzenia ww. umowę kredytową i wezwał kredytobiorcę – R. B. do uregulowania należności, pod rygorem wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Pismo to zostało przesłane do wiadomości także do powódki.

Pismem z dnia 4 sierpnia 2004 r. (...) zwróciła się do banku (...) S.A. o udzielenie informacji na temat działań windykacyjnych podjętych przeciwko R. B.. W odpowiedzi na powyższe pismo, pismem z dnia 3.10.2005r. znak: (...) pozwany Bank (...) S.A. poinformował powodową (...) m.in. o stanie zadłużenia z tytułu dopłat oraz odsetek ustawowych od dopłat, w związku z ww. umową kredytową nr (...), wynoszącym na dzień 4.10.2005 r. kwotę 1.153.284,60 zł, w tym: dopłaty 152.483,70 zł i odsetki ustawowe od dopłat 58.397,70 zł.

Pismem z dnia 20 października 2005 r. (...) w nawiązaniu do pisma z dnia 3.10.2005 r. zwróciła się do Banku (...) S.A. o udzielenie dodatkowej informacji odnośnie punktu 7, a mianowicie z jaką datą zostało zrealizowane zabezpieczenie spłaty udzielonego kredytu tj. lokata terminowa współmałżonki kredytobiorcy. W odpowiedzi pismem z dnia 14.11.2005 r. Bank (...) S.A. poinformował (...), że zabezpieczenie w postaci lokaty terminowej współmałżonki kredytobiorcy zostało zrealizowane w dniu 27.08.2004 r.

Pismem z dnia 30 listopada 2005 r. (...) poinformowała Bank (...) S.A., że skoro Bank zrealizował jedno z zabezpieczeń jakim była lokata terminowa współmałżonki dłużnika to zgodnie z § 6 ust. 2 Umowy Nr (...) z dnia 27 maja 2002 r. uzyskane w ten sposób środki po pokryciu kosztów egzekucji powinny być przeznaczone w pierwszej kolejności na zwrot pobranych dopłat wraz z należnymi odsetkami. W odpowiedzi na powyższe pismo Bank (...) S.A. pismem z dnia 15.12.2005 r. podniósł, że powołany przepis nie nakłada na Bank obowiązku przekazania (...) środków odzyskanych w wyniku realizacji zabezpieczeń ustanowionych przez osoby trzecie.

Pismem z dnia 25.05.2011r. znak: (...) dotyczącym zadłużenia z tytułu preferencyjnego kredytu udzielonego R. B. umową kredytową nr (...) z dnia 12.10.2001 r. pozwany Bank (...) S.A. w K. poinformował powodową (...) o realizacji zabezpieczeń spłaty kredytu w postaci lokat terminowych i poręczenia kredytu przez Bank (...) do wysokości 30 % kwoty kredytu bez odsetek. Uzyskane w ten sposób środki zostały zarachowane przez pozwany Bank na spłatę kapitału zadłużenia jedynie wobec pozwanego Banku z tytułu umowy kredytowej nr (...) z dnia 12.10.2001 r. jednocześnie wskazano w piśmie zadłużenie wobec (...) na dzień 25.05.2011 r. tj. kapitał dopłat – 152.483,70 zł, odsetki ustawowe 37.351,82 zł, zasądzone odsetki ustawowe 125.645,35 zł. Pismem z dnia 24.05.2012 r. Bank wskazał, iż stan należności (...) na dzień 24.05.2012 wynosi kapitał dopłat 152.483,70 zł, odsetki ustawowe 37.351,82, odsetki ustawowe 145.464,23 zł. Jednocześnie Bank poinformował, iż prowadzono egzekucję z majątku R. B., a środki uzyskane przeznaczono na zabezpieczenie innego kredytu obrotowego.

Pismem z dnia 15.02.2013 r. znak (...) powódka wezwała pozwany Bank do zwrotu na rzecz (...) w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma zadłużenia w kwocie 152.483,70 zł wraz z odsetkami ustawowymi od sum wynikających z tytułu obowiązku zwrotu środków odzyskanych przez pozwany Bank z tytułu kredytu udzielonego R. B. przez (...) Bank (...) Oddział w L. na podstawie umowy kredytowej nr (...) z dnia 12.10.2001 r. pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego w przypadku braku wpłaty. Powyższa kwota nie została zapłacona przez pozwany Bank, w związku z czym (...) w W. wystąpiła w dniu 11 lutego 2014 r. z niniejszym pozwem.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, które to dokumenty nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie, tylko w zakresie odsetek należało je częściowo oddalić. Żądanie główne o zasądzenie kwoty 152.483,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami w kwocie 182.816,05 zł naliczonymi na dzień 24.05.2012 r. od kwoty 152.483,70 zł oraz dalszymi odsetkami ustawowymi od kwoty 152.483,70 zł od dnia 25.05.2012 r. do dnia zapłaty – powódka oparła na § 6 ust. 2 w zw. z § 9 ust. 4 pkt. 3 i 4 umowy nr (...) z dnia 30.09.2005 r., stosownie do których zwrot należności (...) (w postaci zwrotu części oprocentowania tj. dopłat wynikających z umowy kredytu) obejmuje kwotę równą dotychczas udzielonym dopłatom wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wypływu środków z (...) na rachunek Banku do dnia ich wpływu na rachunek (...) włącznie. Powód w swoim żądaniu odwołał się do odpowiedzialności pozwanego z tytułu niewykonania czy niewłaściwego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.).

Zgodnie bowiem z zapisem § 9 ust. 4 pkt 3 umowy z dnia 10 grudnia 1999 r. nr (...) zawartej pomiędzy (...) Bankiem (...), Bank zobowiązany był do ustanowienia odpowiedniego zabezpieczenia spłaty kredytu i kwot udzielonych przez (...)dopłat wraz z ustawowymi odsetkami, które to następnie obowiązki przejął pozwany Bank, na mocy aneksu nr (...) sporządzonego do umowy nr (...) z dnia 27 maja 2002 r.; powyższego obowiązku Bank nie wypełnił. Zabezpieczenie (...) obejmowało jedynie spłaty kredytu, nie obejmowało zaś dopłat udzielonych przez (...).

Na skutek niedokonania odpowiedniego zabezpieczenia dopłat uzyskanych od (...), Bank - odzyskawszy całą swoją należność w wyniku realizacji zabezpieczeń spłaty przedmiotowego kredytu w postaci poręczenia Banku (...) i lokat terminowych - zaliczył powyższe środki na spłatę kapitału kredytu.

W zaistniałej sytuacji pozwany nie miał żadnego interesu w tym, aby poszukiwać dalszej spłaty środków od kredytobiorcy, w szczególności wpływów, które pokryłyby zwrot dopłat na rzecz (...).

Powód nie ma żadnego roszczenia wobec kredytobiorcy, a zatem Sąd Okręgowy uznał, iż w wyniku braku zabezpieczenia dopłat – do czego Bank był zobowiązany - (...) poniosła szkodę w wysokości kwoty przekazanych dopłat wraz z odsetkami.

Sąd I Instancji wskazał, iż niewykonanie umowy nie przesądza jeszcze o odpowiedzialności pozwanego ponieważ zgodnie z treścią art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z treścią art. 361§1 k.c. obowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła, a w myśl § 2 cytowanego artykułu w powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Zdaniem Sądu Okręgowego powódka wystarczająco wykazała, iż na skutek przedstawionego wyżej niewykonania umowy tj. nieustanowienia zabezpieczenia dla kwoty dopłat zgodnie z wiążącą strony umową, powódka poniosła stratę.

Wysokość szkody była kwestionowana przez stronę pozwaną w związku z czym pozwany Bank został zobowiązany do przedłożenia dokumentacji – wykazu przekazanych pozwanemu dopłat do kredytu R. B. z podaniem daty przekazania i wysokości przekazanych kwot, ze wskazaniem terminów wymagalności kwoty głównej i odsetek należnych (...) za poszczególne lata licząc od daty przekazania (...) pierwszej dopłaty do daty przekazania pozwanemu ostatniej dopłaty. Pozwany w wyznaczonym przez Sąd terminie nie przedstawił stosownych dokumentów, argumentując że stanowiłoby to przeniesienie ciężaru dowodu z powoda na pozwanego. Zgodnie z treścią art. 248 § 1 k.p.c. każdy obowiązany jest przedstawić na zarządzenie Sądu w oznaczonym terminie i miejscu dokument znajdujący się w jego posiadaniu i stanowiący dowód faktu istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy, chyba że dokument zawiera informacje niejawne. Zgodnie zaś z treścią art. 248 § 2 k.p.c. strona nie może ponadto odmówić przedstawienia dokumentu, jeżeli szkoda na którą byłaby przez to narażona, polega na przegraniu procesu. Ponadto, zgodnie z Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie – o sygn. akt I ACa 2022/14 z dnia 3 września 2015r. zasada z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. nie oznacza, że pozwany nie może i nie powinien wykazywać okoliczności przeciwnych tym, podnoszonym przez stronę powodową. Przeciwnie, zaniechanie dowodzenia korzystnych dla pozwanego okoliczności w istocie oznacza rezygnację z dowodzenia własnych twierdzeń. Sąd Okręgowy wobec powyższego kierował się dokumentacją przedstawioną przez powódkę oraz pismami Banku (...) S.A. m.in. do kredytobiorcy R. B. (wypowiedzenie) oraz (...) (odpowiedzi na zapytania powoda), w których wskazano wysokość dopłaty. Pozwany jeszcze przed procesem informował powoda o konkretnych kwotach, a zatem przyznawał fakt skorzystania przez dłużnika z dopłaty powoda w określonej wysokości. Tym samym do czasu procesu nie było sporu co do wysokości wypłaconej dopłaty. Stanowisko pozwanego w procesie, odmawiające przedstawienia wyliczenia kwoty w oparciu o własne dokumenty księgowe przy zajęciu stanowiska, że kwestionuje wskazaną kwotę roszczenia jest w ocenie tego Sądu wyłącznie strategią procesową mającą na celu utrudnienie powodowi dochodzenia swoich praw. Brak jest podstaw do skutecznego zakwestionowania wskazanych

przez pozwanego kwot w jego wcześniejszych dokumentach, nie wskazano żadnych okoliczności, które prowadziłyby do uprawdopodobnienia twierdzeń, że sumy podane przez bank były wtedy nieprawdziwe lub oparte na nieprawidłowo sporządzonych dokumentach księgowych. Ponadto strona pozwana przyznała, że przedłożone dyspozycje finansowe przedłożone przez powoda w procesie zostały zweryfikowane i zgadzały się ze szczegółowymi dokumentami, które znajdują się w dyspozycji Banku. Pozwany w odpowiedzi na pozew przyznał, iż zabezpieczenia dla dopłat nie zostały ustanowione.

W ocenie Sądu Okręgowego bank nie wykazał, iż powyższe niewykonanie umowy było następstwem okoliczności, za które pozwany nie ponosi odpowiedzialności albowiem pozwany mógł chociażby uzależnić udzielenie kredytu od przedstawienia przez kredytobiorcę zabezpieczenia także w zakresie dopłat.

Sąd ten nie podzielił także argumentacji pozwanego, iż skoro (...)o treści umowy (...) z dnia 12.10.2001r. miała wiedzę od 2001 r., a nigdy nie zażądała wskazania jakie jest zabezpieczenia dopłat – to aktualnie nie może wywodzić z tego skutków prawnych. Z żadnych pozostałych dokumentów określających zasady udzielania dopłat oraz innych aktów prawnych nie wynika jakikolwiek obowiązek w tym względzie. Tym samym, w ocenie Sądu I Instancji, należy powyższą umowę interpretować wyłącznie zgodnie z jej brzmieniem bez niekorzystnych interpretacji dla którejkolwiek ze stron.

Zgodnie z treścią umowy to na pozwanym ciążył obowiązek ustanowienia zabezpieczeń, zaś z żadnego jej punktu nie wynika, aby (...) musiała uzyskać wiedzę o tym, czy zabezpieczenie zostało dokonane czy też nie, aby potem jej roszczenia były skuteczne. Pozwany Bank jest profesjonalistą w ramach prowadzonej działalności i tym samym winien był dopełnić wszystkich warunków umowy stron, z korzyścią również dla powoda, powinien zachowywać się lojalnie wobec kontrahenta.

Zdaniem Sądu I Instancji niezasadny jest podnoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia tego żądania, bowiem zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego wymagalność i przedawnienie roszczenia odszkodowawczego, dochodzonego na zasadach ogólnych (art. 471 k.c.), ustalane są przy zastosowaniu reguł określonych w art. 455 k.c. w zw. z art. 120 § 1 zd. 1 k.c.; dla wymagalności takiego roszczenia nie ma znaczenia data, w której wierzyciel spełnił swoje świadczenie w stosunku do osoby trzeciej, choćby powstanie jego zobowiązania wobec tej osoby pozostawało w związku z niewłaściwym wykonaniem umowy przez dłużnika, od którego następnie domaga się odszkodowania w ramach łączącego ich stosunku umownego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1999r. sygn. III CKN 474/98). Sąd w uzasadnieniu powyższego orzeczenia wskazuje, że w takich kwestiach, jak wymagalność i przedawnienie, zastosowanie znaleźć mogą jedynie przepisy ogólne, a więc te właśnie, które zostały zastosowane przez Sąd. Nie istnieje bowiem podstawa prawna, która stanowiłaby - w odniesieniu do przedstawionych zobowiązań - źródło przyjęcia innych niż ogólne reguł dotyczących tej materii. Odejście od wyraźnie określonych w ustawie zasad dotyczących biegu przedawnienia (a także - ściśle z nim związanej wymagalności) pozwala na odstąpienie od nich jedynie w wypadku istnienia podstawy szczególnej.

Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powodowej (...)stało się wymagalne w dniu 25 maja 2011r., bowiem w tej dacie Bank poinformował (...)o odzyskaniu w drodze egzekucji części należności. W świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy zasądził należność w zakresie zwrotu kwoty dopłat tj. 152.483,70 zł na podstawie art.471 k.c. O odsetkach ustawowych od zasądzonego odszkodowania Sąd ten orzekł od dnia 10 marca 2014 r. (data doręczenie odpisu pozwu), bowiem z tą datą zaktualizował się obowiązek płatności przez pozwanego (wcześniejsze wezwanie do zapłaty kierowane przez powódkę dotyczyło innej kwoty). Z tych też względów powództwo w zakresie żądania odsetek sprzed daty 10 marca 2014 r. zostało przez ten Sąd oddalone.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wniosła strona powodowa, zaskarżając wyrok w pkt 2 tj. w części w jakiej Sąd I instancji oddalił powództwo, co do odsetek ustawowych w kwocie 182.816,05 zł naliczonych na dzień 24.05.2012r. i dalszych odsetek ustawowych liczonych od kwoty 152.483,70 zł od dnia 25.05.2012r. do dnia 09.03.2014r. Podniesiono następujące zarzuty:

1) naruszenie art. 233 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego polegające na dokonaniu przez Sąd I instancji ustaleń sprzecznych z zebrany materiałem dowodowym poprzez błędne przyjęcie przez Sąd, iż:

- kierowane do pozwanego wezwania do zapłaty w korespondencji przedprocesowej nie dotyczyły kwot dochodzonych w niniejszym postępowaniu, w sytuacji gdy roszczenie (...) z pozwu w wezwaniach do zapłaty z dnia 30.11.2005r. oraz 15.02.2013r. było w nich wskazane,

- w skład poniesionej przez (...)szkody spowodowanej nienależytym wykonaniem umowy przez pozwanego Bank (...) S.A. w postaci niezabezpieczenia zwrotu dopłat do kredytu wraz z należnymi od dłużnika R. B. odsetkami ustawowymi, nie wchodziły przedmiotowe odsetki ustawowe należne (...), w sytuacji gdy na podstawie §9 ust. 4 pkt 3 umowy z dnia 10.12.1999r. nr (...), Bank był zobowiązany do ustanowienia odpowiedniego zabezpieczenia spłaty zarówno kwot udzielonych przez (...)dopłat jak i przysługujących od nich odsetek ustawowych.

2) naruszenie art. 471 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie przez Sąd I instancji, iż w skład poniesionej przez (...)szkody spowodowanej nienależytym wykonaniem umowy przez pozwanego Bank (...) S.A. w postaci niezabezpieczenia zwrotu dopłat do kredytu wraz z należnymi od dłużnika R. B. odsetkami ustawowymi, nie wchodziły przedmiotowe odsetki ustawowe należne (...), w sytuacji gdy na podstawie §9 ust. 4 pkt 3 umowy z dnia 10.12.1999r. nr (...), Bank był zobowiązany do ustanowienia odpowiedniego zabezpieczenia spłaty zarówno kwot udzielonych przez (...)dopłat jak i przysługujących od nich odsetek ustawowych.

W konsekwencji strona wniosła o zmianę zaskarżonego pkt 2 ww. wyroku poprzez zasądzenie od Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz (...)w W. odsetek ustawowych w kwocie 182.816,05 z naliczonych na dzień 24.05.2012r. oraz dalszych odsetek ustawowych liczonych od kwoty 152.483,70 zł od dnia 25.05.2012r. do dnia 09.03.2014r. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem II instancji według norm prawem przepisanych.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów.

W toku postępowania apelacyjnego nastąpiła zmiana po stronie pozwanej: a mianowicie nastąpił podział Banku (...) S.A. w trybie określonym w art. 529 § 1 k.s.h. przez przeniesienie na (...) Bank S.A. w W. części majątku pierwotnego pozwanego w formie zorganizowanej części przedsiębiorstwa. W planie podziału jednoznacznie stwierdzono, iż (...) Bank S.A. wstępuje w prawa i obowiązki poprzednika w sprawie niniejszej. W ocenie Sadu Apelacyjnego: w świetle zasługującego na aprobatę stanowiska wyrażonego w uchwale Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2016 roku (III CZP 85/16) (...) Bank S.A. wstąpił w prawa poprzednika prawnego w niniejszym procesie bez potrzeby stosowania art. 192 pkt 3 k.p.c. oraz uzyskiwania zgody przeciwnika procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na częściowe uwzględnienie.

O ile same ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego nie budzą większych wątpliwości, o tyle ocena prawna w znacznej części jest niekonsekwentna i niepełna.

Sąd Okręgowy uzasadniając częściowe oddalenie powództwa wskazał, iż roszczenie powoda stało się wymagalne w dniu 25 maja 2011r., bowiem w tej dacie Bank poinformował (...)o odzyskaniu w drodze egzekucji części należności. Natomiast o odsetkach od zasądanego roszczenia Sąd orzekł od dnia 10 marca 2014r. tj. daty doręczenia odpisu pozwu, wskazując że z tą datą zaktualizował się obowiązek płatności przez pozwanego, bowiem wcześniejsze wezwania do zapłaty dotyczyły innej kwoty i w konsekwencji oddalił żądanie odsetek sprzed tej daty. Tymczasem wszystkie przedprocesowe wezwania do zapłaty dotyczyły tej samej kwoty stanowiącej sumę dopłat, powiększonej jedynie o odsetki za kolejne okresy. Zarzuty apelacji w tym zakresie są uzasadnione. Należy jednak odróżnić tu należność odsetkową, którą bank miał obowiązek wyegzekwować od kredytobiorcy, od należności odsetkowej wynikającej z własnego opóźnienia banku w wykonaniu zobowiązań wobec (...).

Jak wynika z zawartej przez strony umowy, Bank był zobowiązany zabezpieczyć nie tylko zwrot nominalnej kwoty dopłat, ale również zwrot odsetek od tej kwoty za okres od dnia wypływu środków z (...) na rachunek Banku do dnia ich wpływu na rachunek (...)włącznie. Sąd Okręgowy nie był zatem konsekwentny w swoich ustaleniach. Skoro doszedł do wniosku, iż skutek niewykonania przez stronę pozwaną umowy tj. nieustanowienia zabezpieczenia dla kwoty dopłat zgodnie z wiążącą strony umową, powódka poniosła szkodę, to na kwotę tej szkody składała się nie tylko suma dopłat, ale również wymagalne wówczas odsetki od tej kwoty na datę, kiedy pozwana zrealizowała z pierwszego ustanowionego zabezpieczenia swoje należności. Kwota tych odsetek stanowiła w istocie wynagrodzenie za korzystanie ze środków (...), które stawało się należne i wymagalne, jeśli kredytobiorca nie dochował warunków umowy. Odsetki te, choć wyrażone stopą odsetek ustawowych za opóźnienie, w istocie miały charakter odsetek umownych - kapitałowych (art. 359§1 k.p.c.), należnych jednak jedynie w przypadku nie dotrzymania warunków umowy przez kredytobiorcę. Kwalifikacja prawna tego postanowienia umownego budzi w orzecznictwie wątpliwości (por. wyrok SA w Warszawie z 29 stycznia 2015r. VI ACa 437/14, wyrok SA w Warszawie z dnia 18 marca 2014r. VI ACa 1206/13). Niewątpliwie miały bowiem również charakter odszkodowawczy. W przypadku niewykonania umowy przez kredytobiorcę - za okres od daty pobrania tych środków z rachunku (...)do daty wypowiedzenia umowy i wezwania do ich zwrotu - były płatne jednorazowo wraz z całą kwotą odpowiadającą sumie dopłat.

Gdyby bank zgodnie z umową prawidłowo zabezpieczył należność (...)i zrealizował ją z tego zabezpieczenia, to (...)odzyskałaby wówczas całą swoją należność (a zatem kwotę dopłat wraz z odsetkami kapitałowymi należnymi za cały okres korzystania ze środków (...)) już w wyniku realizacji pierwszego zabezpieczenia. Bank był zobowiązany do wyegzekwowania w pierwszej kolejności należności (...), a zatem winien był przekazać (...)tę kwotę już w wyniku realizacji zabezpieczenia w postaci lokaty terminowej małżonki dłużnika. Realizacja tego zabezpieczenia nastąpiła w dniu 27 sierpnia 2004r. (k. 120), Bank pobrał wówczas z tego rachunku kwotę 303 324,57 zł, a zatem kwota ta w całości pokryłaby wówczas należność (...). W tym dniu należność (...) wynosiła 152 483,78 zł plus 35 765,36 zł tytułem odsetek (odsetki na dzień 14 czerwca 2004r. wynosiły 32 643,62 zł, dalsze odsetki ustawowe od kwoty 152 483,78 zł za okres od 15 czerwca 2004r. do 27 sierpnia 2004r. wyniosły 3 121,74 zł, co daje łącznie 35 765,36 zł). A zatem Bank winien był w tej dacie przekazać z zabezpieczenia kwotę 188 249,14 zł (152 483,78 zł plus 35 765,36 zł).

Zgodnie z umową Bank był zobowiązany do niezwłocznego przekazania tej kwoty (...), bez czekania na wezwanie do zapłaty, a zatem już w tej dacie roszczenie wynikające z umowy stało się wymagalne. (...) została poinformowana o realizacji tego zabezpieczenia w dniu 3 października 2005r. (k. 118). Pismem z dnia 30 listopada 2005r. (...) wezwała Bank do zwrotu kwoty dotacji wraz z odsetkami wyliczonymi na dzień zrealizowania zabezpieczenia. Pismem z dnia 15 grudnia 2005r. Bank odmówił zapłaty. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 maja 2015r. I CSK 446/14 roszczenie o zwrot dopłat ma charakter jednorazowego świadczenia wynikającego ex contractu; a taki status prawny tego roszczenia determinuje także kwestię jego wymagalności. Roszczenia wynikające z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania łączącego kontrahentów stają się wymagalne już w chwili wystąpienia tych zdarzeń. Wierzytelność (...) stała się zatem wymagalna w sierpniu 2004r., a powództwo zostało wniesione w lutym 2014r., a zatem przed upływem 10 letniego okresu przedawnienia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ww. kwota jest należna (...) nie tyle tytułem odszkodowania, co tytułem wykonania zobowiązania wynikającego z umowy. Z umowy zawartej przez Bank z kredytobiorcą wynika, iż w przypadku wypowiedzenia umowy kredytobiorca był zobowiązany do wpłacenia na rzecz Banku kwoty odpowiadającej dopłatom do oprocentowania przekazanych wcześniej przez (...)wraz z odsetkami. Wierzycielem w tym zakresie był wyłącznie Bank, a rozpatrywana wierzytelność wynika z umowy kredytowej. Dopiero w razie jej zaspokojenia mógł powstać problem zwrotu świadczenia w relacji między Bankiem a (...). W rezultacie w relacji między Bankiem a kredytobiorcą w ogóle nie można mówić o „zwrocie dopłat”, lecz o uiszczeniu brakującej części oprocentowania kredytu, którą wyłożyła wcześniej (...). Obowiązek zapłaty odsetek od kredytu jest oczywistą częścią obowiązków kredytobiorcy. Nie można więc uznać, że roszczenie to pozostawało poza zakresem udzielonych zabezpieczeń spłaty kredytu. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 maja 2017r. VI ACa 330/16, „o ile Bank uzyskiwał zabezpieczenie roszczenia wynikającego z umowy kredytu, to zabezpieczenie to obejmowało także przypadającą od kredytobiorcy na rzecz Banku kwotę dopłat przekazanych przez (...) Bankowi. Nie mogło być osobnego zabezpieczenia

roszczenia (...), gdyż (...) nie była wierzycielem kredytobiorcy”. Podzielając powyższy pogląd należy zatem uznać, iż ustanowione przez bank zabezpieczenia obejmowały również należność (...) i Bank winien był w przypadku realizacji takiego zabezpieczenia, niezależnie od tego w jakim trybie to się odbywało (dobrowolnie czy w wyniku przymusu egzekucyjnego), w pierwszej kolejności zaspokoić należności (...) – zgodnie z zawartą umową.

A zatem roszczenie powoda o zapłatę kwoty odpowiadającej sumie dopłat wraz z odsetkami do dnia realizacji pierwszego zabezpieczenia jest uzasadnione na podstawie zawartej umowy (art. 354§1 k.c.).

Dalsze odsetki to odsetki za opóźnienie Banku w wypłacie wyegzekwowanej kwoty (art. 481§1 k.c.). Nie są to już odsetki obciążające kredytobiorcę, ale Bank. Wbrew twierdzeniom apelacji - nie wchodziłyby również w skład szkody, którą powód wywodził z niezapewnienia przez bank zabezpieczenia należności. Te odsetki przedawniają się zgodnie z art. 118 k.c., w terminie trzyletnim. Skoro powództwo zostało wniesione w dniu 11 lutego 2014r., to nieprzedawnione są jedynie odsetki za okres trzech lat przed wniesieniem powództwa. Odsetki te od kwoty 152 483,70 zł za okres od 11 lutego 2011r. do dnia 9 marca 2014r. (od 10 marca 2014r. Sąd Okręgowy zasądził już dalsze odsetki) wynoszą 60 935,03 zł i taką kwotę Sąd Apelacyjny zasądził tytułem odsetek za opóźnienie - zmieniając zaskarżony wyrok. Pozostałe należności odsetkowe za okres od 27 sierpnia 2004r. do 10 lutego 2011r. są przedawnione, a zatem apelacja w tej części podlega oddaleniu.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 385 i 386§1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powoda połowę uiszczonej opłaty od apelacji i znosząc koszty zastępstwa procesowego.